

70-ES ÉVEK

1970 tavasza későn kezdődött, március végén hideg, fagyos éjszakák váltogatták egymást. A tél folyamán sok hó esett a Kárpátokban a Tisza vízgyűjtő területén. A hideg márciust esős április váltotta fel. Nehezen boldogultunk a tavaszi vetési munkálatokkal, egyes mély fekvésű területeken olyan nagy volt a vízborítás, a talaj nedvesedése, hogy meg se tudtuk közelíteni gépekkel a táblákat. Április utolsó hetében és május első napjaiban szokatlanul melegre fordult az idő, gyakori és folyamatos záporok nagy mennyiségű csapadékot zúdítottak a Kárpátokban felhalmozódott hótömegekre. A gyors olvadás, a sok csapadék pár nap alatt hatalmasra duzzasztotta a Tisza, Szamos, Túr és a Kraszna folyókat. Május első napjaiban a Tisza és a Batár folyó áradása veszélyessé változott. A községünket védő Batár folyó védőgátjain a megáradt víz átcsapott, várható volt, hogy a töltés nem bírja a víz hatalmas nyomását, a gát átszakad és elönti Uszka községet.

Az uszkaiaknak sajnos már volt tapasztalatuk az árvízzel kapcsolatban, próbálták menteni, ami menthető. Az öregeket és a gyerekeket kitelepítették olyan helységekre, ahol nem veszélyezteti őket az árvíz. A faluban csak azok maradtak akik a gáterősítési munkálatokban részt vettek. Mi, a szervezetők intézkedtünk, hogy az állatokat biztonságos helyre vigyük, gépeket, terményeket, vetőmagokat is biztonságos helyre szállítottuk. Egyszóval az értékek megmentése érdekében mindent megtettünk.

Gyermekeim még kicsik voltak, Csaba 5 éves, Angéla 2 éves, úgy döntöttünk, hogy a gyermekeket és édesanyámat biztonságosabb helyre visszük. Bertuskámnak egyik unokatestvére Szűcs Gyuláné Fehérgyarmaton lakott, férje a helyi ABC vezetője volt. Telefonon megbeszéltük, hogy amíg a vész el nem múlik ott fognak lakni. Gyorsan összeszedtük a legfontosabb holmikat és autóba raktuk. Szűcs Gyuláné Sárrika már várt bennünket, ő is örült hisz egyedül volt a két kisgyermekével, ugyanis a férjét behívták ideiglenesen

katonának hadgyakorlatra, úgy gondolta, hogy így nem lesz egyedül. Gyors lerakódás után én elbúcsúztam szeretteimtől, és igyekeztem vissza Uszkába, hisz itt nagy volt a veszély, minden pillanatban várható volt, hogy átszakad a Batár folyó gátja és elönti a községet.

A falu férfi lakosságával és a környékbeli emberekkel egész éjjel a gáton voltunk, és homokzsákokkal próbáltuk megállítani az áradó vizet, egész éjjel szakadt az eső.

Éjfél tájban kritikussá vált a helyzet, Szűcs Jenőék portájánál betört az ár, a faluvégen az országút melletti beton védőgát tetején már átcsapott a víz. A templomban félreverték a harangot, jelezve, hogy perceken belül bekövetkezhet a katasztrófa, meneküljön mindenki. Aztán csak vártuk, hogy mi lesz. Keserves a várakozás, mikor tehetetlenné válik az ember, az idő ólom lassúsággal haladt előre. Éjjel 11 tájban csökkent a folyó morajlása az áradás megállt. Éjfél után már 2 cm-t apadt a folyó. Fellelegeztünk. Kiderült, Kárpátalján Farkasfalvánál kiszakadt a töltés, ez okozta az apadást. A töltésen továbbra is dolgoztak az emberek, itt-ott hatalmas buzgárok keletkeztek, ezt kellett lokalizálni.

Reggel fél hat lehetett, mikor a tsz-telepéről egy szerelő keresett és tájékoztatott, hogy azt üzenték a tsz-irodából, hogy azonnal menjek a tsz telepre, mert telefonon keresnek. Pár perc múlva már az irodában voltam. Felvettem a telefonkagylót és keserves sírást hallok, aztán megismertem a feleségem hangját, nagyon megijedtem, azt hittem a gyerekekkel történt valami baj.

Akadozva aztán elmesélte, hogy mi történt.

Este mit sem sejtve az unokatestvérével, Sárikával megvacsoráztak, megfürösztötték a gyermekeket és lefeküdtek. Arra ébredtek, hogy nagy zaj, kiabálás, jajveszékelés van az utcán. Felkeltek és kinyitották az ajtót, nem hittek a szemüknek, az udvaron hömpölygött a víz. A Szamos folyó töltése több helyen átszakadt, elöntötte Fehérgyarmatot. Nagyon megijedtek, gyorsan felöltöztették a gyermekeket, és ismerősök segítségével a Városi Kórház emeletes szolgálati lakásába menekültek Molnár doktorékhoz. Molnár doktornak a felesége Bertuskámnak osztálytársa volt a gimnázium alatt, így befogadta őket.

A továbbiakban elmondta, hogy nagy a veszély, a kórházat már elöntötte az árvíz a betegeket kitelepítik, hogy velük mi lesz, nem tudja. Gyorsan autóba ugrottam és irány Fehérgyarmat. Fülesd határában már találok az árvízzel. A mándi laposhoz közeledve már az országúton is átcsapott a víz.

Penyigén az országút menekülőkkel volt telítve, óriási káosz, tömegnyomor, sírás, jajgatás, kiabálás mindenütt. Az autóval már csak lépésben lehetett haladni, rengeteg teherautó hordta a földet a kórház köré épülő gát-ra. Fehérgyarmattól fél kilométerre az országúton rendőrkordon zárta el az utat, a városból menekülők jöttek az országúton, de vissza már nem engedtek be senkit, egyedül csak a földet hordó teherautók és a piros betűs ÁRVÍZVÉDELEM címkével ellátott személygépkocsikat.

Statárium volt kihirdetve, a rendőrségi parancsot köteles volt mindenki végrehajtani. Nagyon elkeseredtem, a cél előtt megghiúsult az elképzelésem, mehetek vissza, de mi lesz a családommal, a feleségemmel, kicsi védtelen gyermekeimmel, akik a világon a legtöbbet jelentették nekem. Miért is hoztam őket ide?

Azonban mikor legnagyobb a baj, mikor az ember feje felett összecsapnak a hullámok, ha erős a hitünk, megjelenik az isteni gondviselés.

Próbáltam visszafordulni, azonban olyan nagy volt a forgalom, a menekülők áradata, a fejetlenség, hogy ez szinte lehetetlen volt.

Ültem az autóban és céltalanul, reménytelenül vártam, egy kis idő múlva egy földet szállító teherautó állt meg mellettem, a sofőr megismert és kiszállt, mi a baj agronómus elvtárs?

Én is megismertem a sofőrt, egy Tiszakóródon lakó fiatalember volt. Röviden elmeséltem neki a problémámat. Egy ideig hallgatott, aztán kiszállt a teherautóból, közelebb jött a kocsimhoz és a következőt javasolta.

„Főagronómus elvtárs, az én kocsim szélvédőjén fel van erősítve az ÁRVÍZVÉDELEM felirat, mivel én földet hozok a gátépítéshez én ezt a feliratot, átadom magának. Ragassza fel a szélvédőjére, meglátja továbbengedik. Engemet úgy sem küldenek vissza, mert látják, hogy földet szállítok.” Megfogadtam a tanácsát, és pár perc múlva már a fehérgyarmati Szamos éterem előtt voltam a település központjában. Sajnos már ezt a területet is 15–20 cm magasságban ellepte a pusztító ár.

Nem mertem tovább menni személygépkocsival, mert féltem, hogy víz kerül a motorba, és végleg leáll. Felhajtottam a magasan fekvő járdára és leállítottam a kocsit, lezártam, és egy földet szállító tehérgépkocsival jutottam el a kórházba. A családom az egyik lakótömb 3. emeletén volt. Volt öröm, sírás mikor megláttak. Gyorsan összeszedtük a holmijukat, és a gyerekeket nyakunkba véve elindultunk. Bizony mikor a kocsival elindultunk már a motor alját csapkodta a víz. Nagyon féltem, hogy útközben a víz miatt leáll

alattunk az autó, és akkor nagy bajba kerülünk, hála az istennek minden probléma nélkül hazaértünk. Az édesanyám sírva fogadta az unokáit, hálát adva a jó Istennek, hogy nincs semmi bajuk.

Hazaérve rögtön a tsz-telepre mentem, hogy lássam mi a helyzet itthon! A tsz-elnök azzal fogadott, hogy a járási hivatal utasította, hogy valamennyi erőgéppel azonnal induljon Nagyhodosra, mert a falut elöntötte a Szamos, mentsük ami menthető.

Nyolc erőgéppel és pótkocsival indultunk a hodosiak segítségére. Már kezdett sötétedni, mire a faluhoz értünk, az ég újból beborult és nemhogy esni, hanem szakadni kezdett az eső.

A helyzetet felmérve megállapítottuk, hogy itt már igen nagy a veszély. A falu több pontján az áradat már az egy méter magasságot is meghaladta, az Árvízvédelmi Parancsnokság utasítása alapján azonnal megkezdtuk a mentést. Nagyon sok jármű jött már itt össze, a környék üzemeiből, akik szintén a mentést végezték.

Koromsötét éjszaka volt, csak a járművek és a szurokfáklyák biztosítottak némi világosságot. Házról házra jártunk, próbáltuk menteni az értékeket, bútort, állatot, de elsősorban az emberi életet.

A víz gyorsan emelkedett, az erőgépek kezdtek használhatatlanná válni, a víz befolyt a motortérbe, a főcsapágycsuklók tönkrementek, a gépek leálltak. A nyolc erőgép közül reggelre már csak kettő volt üzemképes.

Mikor megvilágosodott, szörnyű látvány tárult a szemünk elé. Míg élek ezt a borzalmat sohasem fogom elfelejteni. A falu házainak háromnegyede összedőlt, a vízen úsztak a bútorok, az állati tetemek, sírás, jajgatás mindennütt, olyan volt ez a kép, mint a bibliai Sodoma és Gomora.